

Tomasz Bojanowski, Karol Rogala, Łukasz Sitkowski,
Julia Starybrat, Jakub Sychowiec

Sprawozdanie z IV Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej pt. „Dziecko w procedurach prawnych” (Warszawa, 19.05.2023 r.)

*Report from the 4th National Scientific Conference entitled
“Child in legal procedures” (Warsaw, 19 May 2023)*

1. Wprowadzenie

Dnia 19.05.2023 r. odbyła się IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Dziecko w procedurach prawnych”. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Koło Naukowe Prawa Karnego Procesowego oraz Koło Naukowe Prawa Konstytucyjnego, działających przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Dziecko jest szczególnym podmiotem znajdującym się pod opieką i ochroną państwa, co podkreśla ustrojodawca w art. 72 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W toku procesu może pojawić się ono w różnych rolach – pokrzywdzonego, sprawcy,

---

Mgr Tomasz Bojanowski jest doktorantem w Szkole Doktorskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie na Wydziale Prawa i Administracji przy Katedrze Postępowania Karnego, Polska, ORCID: 0000-0001-8294-0968, e-mail: tomaszbojanowski@gmail.com
Karol Rogala jest studentem na Wydziale Prawa i Administracji, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Polska, ORCID: 0009-0001-9202-2500, e-mail: karol.rogala22@gmail.com

Mgr Łukasz Sitkowski jest doktorantem w Szkole Doktorskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie na Wydziale Prawa i Administracji przy Katedrze Ochrony Praw Człowieka i Prawa Międzynarodowego Humanitarnego, Polska, ORCID: 0000-0002-4659-3652, e-mail: lukassitkowski@interia.pl

Julia Starybrat jest studentem na Wydziale Prawa i Administracji, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Polska

Mgr Jakub Sychowiec jest doktorantem w Szkole Doktorskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie na Wydziale Prawa i Administracji przy Katedrze Postępowania Administracyjnego, Polska, ORCID: 0009-0008-4497-5869, e-mail: sychowieckuba@gmail.com
Data zgłoszenia tekstu przez autorów: 10.08.2023 r.; data zaakceptowania do publikacji: 18.08.2023 r.
Materiał nierecenzowany.

świadka czy uczestnika postępowania. Nie wyczerpuje to sytuacji, w których dziecko może uczestniczyć w postępowaniu. Prawodawca zauważył, że ze względu na specyficzne uwarunkowania należy zmodyfikować procedury do potrzeb dzieci, tak by spotkanie z wymiarem sprawiedliwości wiązało się z jak najmniejszym dyskomfortem. W procedurze karnej mamy do czynienia z przyjaznym trybem przesłuchania, natomiast w cywilnej – z wysłuchaniem dziecka poza salą sądową. Prawo administracyjne również nie wyklucza uczestnictwa dziecka w procedurze.

Często to głos dziecka jest niezwykle istotny i decydujący dla rozstrzygnięcia danej sprawy. Dlatego jego udział ma zasadnicze znaczenie dla poprawy funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Szczególną uwagę w tej edycji konferencji zwrócono na pozycję nieletniego i pokrzywdzonego w ustawie z 9.06.2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, która weszła w życie 1.09.2022 r., po 40 latach obowiązywania ustawy z 26.10.1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Konferencja została poświęcona roli dziecka w szeroko rozumianych procedurach prawnych oraz ujawnieniu szans i zagrożeń związanych z jego uczestnictwem w postępowaniu sądowym. W role prelegentów wcielili się studenci, doktoranci, praktycy oraz nauczyciele akademicki. Umożliwiło to spojrzenie na przedmiotowe zagadnienie z różnych perspektyw – międzynarodowej, konstytucyjnej, administracyjnej, cywilnej i karnej, a także interdyscyplinarnej.

2. Otwarcie konferencji

Konferencję oficjalnie otworzył **dr hab. Marcin Wielec, prof. UKSW** (Opiekun Koła Naukowego Prawa Karnego Procesowego, Prodzikan ds. kierunku Prawo, Kierownik Katedry Postępowania Karnego), witając zebranych gości, w tym prelegentów. Profesor przytoczył słowa Janusza Korczaka: „Dziecko jest pełnym człowiekiem, choć może innym niż dorośli, w innej skali, lecz pełnym; to nie jest dopiero «zadatek» na człowieka, «człowieczek», ale człowiek już dziś i teraz”. Jednocześnie podkreślił, że dziecko to najsłabsze ogniwo, niezależnie od systemu prawnego. Kluczowe jest znalezienie balansu pomiędzy różnorodnymi rolami, jakie dziecko może odgrywać w procedurach prawnych.

Następnie głos zabrała **dr hab. Anna Fidelus, prof. UKSW** (Prorektor ds. Studenckich i Kształcenia, Kierownik Katedry Resocjalizacji i Profilaktyki Społecznej w Instytucie Pedagogiki), podkreślając aktualność tematu dziecka w realiach prawnych. Profesor zwróciła uwagę na budowanie świadomości wśród studentów, którzy na uczelni są przygotowani do pracy w różnych obszarach związanych z dziećmi. Zaapelowała o dostrzeganie praw dziecka nie tylko przez pryzmat kodeksów, lecz także przez pryzmat godności.

Podczas otwarcia konferencji Studencki Komitet Organizacyjny reprezentował **Prezes Koła Prawa Konstytucyjnego UKSW Karol Rogala** (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie). Podziękował on zebranych gościom, prelegentom oraz patronom. Pokrótkie omówił główne cele konferencji oraz przedstawił obszar tematyczny, a na zakończenie życzył owocnych obrad.

3. Pierwszy panel ekspercki

Wystąpienia ekspertów skupiły się wokół zagadnienia szeroko pojętej ochrony praw dziecka na poziomie międzynarodowym. Moderatorami pierwszego panelu byli **Sekretarz Koła Naukowego Prawa Konstytucyjnego UKSW Paulina Czarnynoga** oraz **Wiceprezes Koła Naukowego Prawa Konstytucyjnego UKSW Łukasz Sitkowski** (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie).

Jako pierwszy głos zabrał **dr Daniel Milewski** (Poseł na Sejm RP, Warszawska Wyższa Szkoła Biznesu), prezentując referat pt. „Wpływ standardów Rady Europy na kształtowanie wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dzieciom”. Omówił w nim nad wyraz aktualne zagadnienie formowania się ponadnarodowych standardów przyjaznego wymiaru sprawiedliwości oraz ich wpływ na ustawodawstwo krajowe.

Następnie, za pośrednictwem środków komunikacji zdalnej, **dr Katarzyna Zombory** (University of Miskolc – Central European Academy), zaprezentowała referat pt. „Ochrona praw dziecka w orzecznictwie Międziamerykańskiego Trybunału Praw Człowieka”. Jej wystąpienie było istotnym elementem niniejszej konferencji – z uwagi na omówienie podstaw jednego z systemów pozaeuropejskich. Doktor K. Zombory przedstawiła perspektywę międziamerykańskiego systemu ochrony praw dzieci, co stanowiło wartość dodaną z punktu widzenia komparatystyki prawniczej.

Przed krótką przerwą zakończenie pierwszego panelu eksperckiego swoim wystąpieniem pt. „Prawa dziecka w aspekcie międzynarodowym” uświetniła **Sędzia Agnieszka Tomczewska** (Ministerstwo Sprawiedliwości). Jej wypowiedź stanowiła swoistą kłamrę, która podsumowała rozważania w perspektywie budowy ponadnarodowego systemu ochrony praw dziecka.

4. Drugi panel ekspercki

Moderatorami drugiego panelu byli **Prezes Koła Naukowego Prawa Karnego Procesowego WPiA UKSW Julia Starybrat** oraz **mgr Joanna Tomczuk** (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie). Panel rozpoczął **ks. dr hab. Mirosław Kosek, prof. UKSW**, którego wystąpienie nosiło tytuł „Dobro nieletniego a opiniowanie w sprawach nieletnich”. Omówił on nadrzędne pojęcie „dobra dziecka” w perspektywie postępowań w sprawach nieletnich. Szczególną uwagę zwrócił na aspekt opiniowania, które wymaga od organów zarówno wykwalifikowania, doświadczenia, jak i szczególnej ostrożności.

Następnie głos zabrał **dr hab. Błażej Kmieciak, prof. UM** (Uniwersytet Medyczny w Łodzi), przedstawiając referat pt. „Prawa dziecka jako dziecka pacjenta w trakcie udzielania mu świadczeń zdrowotnych: (nie)oczywiste dylematy”. Profesor B. Kmieciak w swoim wystąpieniu poruszył istotny aspekt medyczno-prawny, jakim jest zgoda pacjenta, w tym zgoda dziecka. Niniejsza kwestia nie jest jednowymiarowa. Stale podlega ewolucji i zależy od wielu czynników.

Kolejny referat, pt. „Nowa ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich – (r)ewolucja w modelu odpowiedzialności nieletnich?”, został

zaprezentowany przez **dr. Pawła Czarneckiego** (Uniwersytet Jagielloński). Zawierał genezę uchwalenia nowej ustawy, właściwej w sprawach dla nieletnich. Wskazał na jej wady i zalety oraz na potencjalny kierunek rozwoju ustawodawstwa w stosunku do nieletnich.

Ostatnim prelegentem panelu eksperckiego była **adw. Karolina Marszałek** (Okręgowa Rada Adwokacka w Warszawie), która wygłosiła referat pt. „Postępowanie sądowe w sprawach o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazie zbliżania się do nich oraz odebranie dziecka z rodziny w sytuacji stosowania przemocy domowej”. W wystąpieniu szeroko omówiła zastosowanie instytucji wynikających z tzw. ustawy antyprzemocowej, wskazując na istotne aspekty teoretyczne i praktyczne.

5. Pierwszy panel studencko-doktorancki „Dziecko w postępowaniu w sprawach nieletnich”

Pierwszy panel studencko-doktorancki był poświęcony zagadnieniu, które stanowiło główne zainteresowanie naukowe tegorocznej konferencji, tj. pozycji dziecka w postępowaniu w sprawach nieletnich i wejściu w życie nowej regulacji prawnej – ustawy z 9.06.2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich. Moderatorami pierwszego panelu byli **mgr Tomasz Bojanowski** oraz **Faustyna Zabielska** (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie).

Jako pierwsza głos zabrała **Paulina Pożarycka-Juchimiuk** (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie), prezentując referat pt. „Problematyka statusu nieletniego pokrzywdzonego w świetle ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich”. Zwróciła ona uwagę, że nadal na gruncie obecnie obowiązującej regulacji dotyczącej prawa nieletnich postępowanie w sprawach nieletnich nie jest postępowaniem kontradyktoryjnym, a pokrzywdzony nie jest stroną toczącego się postępowania. W doktrynie i orzecznictwie status nieletniego argumentuje się przede wszystkim nadrzędnym celem postępowania, jakim jest dobro nieletniego. Zdaniem prelegentki, argument ten traci jednak moc w przypadku, gdy pokrzywdzony czynem nieletniego sprawcy to inna osoba nieletnia. Panelistka wskazała, że na gruncie obowiązującego stanu prawnego, który pomija kwestię dobra małoletniego pokrzywdzonego, dobrymi rozwiązaniami będą przede wszystkim – znane z założeń modelu sprawiedliwości naprawczej – działania aktywizujące udział pokrzywdzonego i sprawcy w postępowaniu.

Kolejny referat, pt. „Mediacja jako narzędzie pracy z rodzicami nieletnich sprawców przestępstw”, zaprezentowała **Agata Wróbel** (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie). W swoim wystąpieniu dokonała charakterystyki celów mediacji w postępowaniu w sprawach nieletnich, szczególnie celów interpersonalnych. Prelegentka podkreśliła walor wychowawczy mediacji, wskazując na aktywną i znaczącą rolę rodziców nieletniego jako uczestników postępowania mediacyjnego w zażegnaniu konfliktu między pokrzywdzonym i nieletnim.

Trzeci referat w tym panelu został zaprezentowany przez **Karola Rogalę** (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie), a jego temat brzmiał: „Funkcjonowanie młodzieżowych ośrodków wychowawczych – problemy i widoki na przyszłość”. Zdaniem prelegenta trudnością, z jaką najczęściej borykają się młodzieżowe ośrodki wychowawcze, jest kwestia finansów, związana z wnioskowaniem przez organy ośrodka o subwencję oświatową. W swoim wystąpieniu K. Rogala wskazał także na problem z resocjalizacją nieletnich umieszczonych w ośrodkach, powołując się na raport Najwyższej Izby Kontroli z 23.10.2017 r. dotyczący działalności resocjalizacyjnej młodzieżowych ośrodków wychowawczych. Wynika z niego, że 60% grupy wychowanków, objętych kontrolą, w ciągu 5 lat od opuszczenia ośrodka dopuściło się czynu zabronionego. We wnioskach *de lege ferenda* przemawiający poddał refleksji konieczność powołania ośrodków o wyspecjalizowanej działalności wychowawczej i resocjalizacyjnej.

Przedostatnią prelegentką tego panelu była **Natalia Połec** (Akademia Sztuki Wojennej), która wygłosiła referat zatytułowany „Zakład poprawczy – kiedy? jaki? z czym się wiąże?”. Przedstawiła ona strukturę organizacyjną oraz systemy zakładów poprawczych w Polsce. Wskazała, że orzekając o umieszczeniu nieletniego w danym zakładzie poprawczym, sąd ma na względzie przeszłość nieletniego, szczególne względy resocjalizacyjne, postawę, zachowanie nieletniego oraz wskazania zespołu diagnostycznego, zespołu diagnostyczno-korekcyjnego albo opiniodawczego zespołu sądowych specjalistów.

Ostatnie wystąpienie, zatytułowane „Ochrona wolności sumienia i wyznania nieletniego podczas pobytu w zakładzie poprawczym”, przedstawił **Łukasz Sitkowski** (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie). W swoim referacie zaprezentował zagadnienie realizacji prawa nieletniego do wykonywania praktyk religijnych podczas pobytu w zakładzie poprawczym, z punktu widzenia zagwarantowanych konstytucyjnie i ustawowo uprawnień. Kluczowym aspektem wystąpienia była analiza art. 114 ustawy z 9.06.2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, który gwarantuje nieletniemu uprawnienie do korzystania z praktyk religijnych.

We wnioskach *de lege ferenda* prelegent wskazał, że należy opracować przede wszystkim nowe normy prawne dotyczące kwestii wolności sumienia i religii w stosunku do nieletnich – w taki sposób, aby nie były one tylko kolejnym powieleniem uprawnień osób przebywających w środowisku więziennym. Powinny uwzględniać aspekt odrębnego traktowania osób nieletnich, chociażby ze względu na ich wiek i kształtującą się osobowość.

6. Drugi panel studencko-doktorancki „Dziecko w procedurach prawa międzynarodowego”

Drugi panel studencko-doktorancki odnosił się do zagadnień związanych z udziałem dziecka w procedurach prawa międzynarodowego. Moderatorami byli **Oliwia**

Szponar oraz **Jakub Sychowiec** (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie).

Jako pierwsza głos zabrała **mgr Adrianna Betlińska** (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie), która wygłosiła referat zatytułowany „Skuteczność bez traumy, czyli o metodach przesłuchania małoletniego pokrzywdzonego”. Przedmiotem wystąpienia były regulacje obowiązujące w Polsce, a także w innych państwach. Autorka zwróciła uwagę na konieczność wyważania dobra dziecka oraz funkcji i celów postępowania karnego. Wskazała na szczegółową regulację art. 185a Kodeksu postępowania karnego, który normuje sposób przesłuchania małoletniego pokrzywdzonego, oraz na praktykę stosowania prawa w tym zakresie. Podkreśliła również istotną rolę biegłego psychologa w postępowaniu. Po omówieniu przepisów prawa obowiązujących na terytorium Polski przedstawiła sposób regulacji przesłuchań nieletniego w Belgii, Islandii, Norwegii, Szwecji, Wielkiej Brytanii oraz Holandii.

Jako kolejny głos zabrał **mgr Michał Dębowski** (Uniwersytet Warszawski), który przedstawił referat pt. „Dziecko w postępowaniu przed Międzynarodowym Trybunałem Karnym”. Autor zwrócił uwagę na definicje terminu „dziecko” w dokumentach urzędowych Międzynarodowego Trybunału Karnego oraz na to, że w postępowaniu przed Trybunałem dziecko nie może występować jako osoba oskarżona. Dopuszczalny zaś jest jego udział w charakterze pokrzywdzonego (ofiary). Panelista dokładnie omówił definicje oraz orzecznictwo odnoszące się do wskazanego pojęcia, jak również uprawnienia pokrzywdzonego i sposób reprezentowania go w postępowaniu. Zwrócił także uwagę na szczególne regulacje dotyczące ochrony pokrzywdzonych oraz świadków, w tym osób małoletnich. Referujący przedstawił następnie zasady występowania nieletniego w postępowaniu przed Międzynarodowym Trybunałem Karnym w charakterze świadka oraz publiczności. Na koniec zauważył, że z dokumentów opracowanych przez Trybunał wynika, że ochrona dzieci – ofiar jest jednym z priorytetów Trybunału.

Trzeci referat, zatytułowany „Zdolność dziecka do wszczynania uniwersalnych międzynarodowych procedur służących ochronie praw człowieka”, wygłosił **Mikołaj Wolanin** (Uniwersytet Warszawski). Po pierwsze autor wskazał na konwencyjne komitety, zajmujące się ochroną praw człowieka, oraz na protokoły fakultatywne, które przewidują możliwość zgłoszeń indywidualnych. Po drugie zwrócił uwagę na problemy związane z efektywnością ochrony międzynarodowej. Podając przykład Konwencji o prawach dziecka oraz III Protokołu Fakultatywnego do Konwencji, podkreślił, że chociaż brakuje bezpośredniego odniesienia w przepisach normujących legitymację skargową do osoby nieletniego, to zważywszy na aspekt systemowy i celowościowy, należy przyjąć, iż dziecko może wszcząć postępowanie przed Komitetem Praw Dziecka Organizacji Narodów Zjednoczonych (dalej ONZ). Następnie autor omówił dopuszczalność inicjowania przez dzieci procedur przed innymi organami uniwersalnego systemu ochrony praw człowieka, wskazując, że co do zasady taka możliwość istnieje.

Jako ostatnia w drugim panelu studencko-doktoranckim głos zabrała **Gabrieła Tokarska** (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie),

przedstawiając referat „Głos dzieci, czyli strategia UE na rzecz praw dziecka i europejska gwarancja dla dzieci”. Referująca podkreśliła na wstępie konieczność uczestnictwa dzieci w procesach politycznych i prawnych do nich się odnoszących. Prezentując strategię Unii Europejskiej na rzecz praw dziecka, omówiła 6 obszarów unijnej strategii, tj. udział dzieci w życiu politycznym i demokratycznym, włączenie społeczno-ekonomiczne (obszar ten jest uzupełniany przez europejską gwarancję dla dzieci), zwalczanie przemocy wobec dzieci i zapewnienie im ochrony, wzmocnienie wymiaru sprawiedliwości przyjaznemu dzieciom, zagadnienia społeczeństw cyfrowego oraz informacyjnego, wsparcie pozycji dzieci na całym świecie, w szczególności w związku z lokalnymi konfliktami oraz pracą dzieci. Autorka zwróciła uwagę na „tekstowy” wymiar „głosu dzieci”, który wynika z tekstu omówionej strategii UE, oraz na „dosłowny” wymiar „głosu dzieci”, związany z uczestnictwem dzieci oraz organizacją ochrony praw dziecka w konsultacjach poprzedzających przyjęcie strategii, jak również ich zaangażowaniem w proces jej wdrażania i monitorowania.

7. Trzeci panel „Dziecko w procedurze karnej”

W trzecim panelu dyskusja toczyła się wokół problematyki podmiotowości i pozycji dziecka w postępowaniu karnym. Tę część konferencji poprowadzili: **Maria Szczekało** oraz **Agata Wróbel**.

Jako pierwszy głos zabrał **mgr Tomasz Bojanowski** (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie). W referacie „Przesłuchanie małoletniego jako czynność dowodowa sądu w postępowaniu przygotowawczym” wskazał na wąski zakres czynności dowodowych sądu w postępowaniu przygotowawczym. Przy pomocy metody historyczno-prawnej przedstawił zmniejszającą się rolę sądu w tymże etapie postępowania w Kodeksie postępowania karnego z 1928 r., Kodeksie postępowania karnego z 1969 r. i Kodeksie postępowania karnego z 1997 r. Jednocześnie uwidoczniał anachronizm i dysfunkcjonalność modelu sądowej kontroli postępowania przygotowawczego. Według prelegenta wzorem optymalnego uregulowania czynności sądu w postępowaniu przygotowawczym, w szczególności czynności dowodowych, powinny być uregulowania państw zachodnich, choćby Francji, Hiszpanii i Niemiec. Zasadnym byłoby wprowadzenie instytucji sędziego właściwego do spraw postępowania przygotowawczego, którego zadaniem byłoby kontrolowanie tego stadium postępowania karnego, co wpłynęłoby również na poprawę standardów ochrony praw człowieka.

Następna wypowiedź należała do **mgr Angeliki Maruszewskiej** (Prokuratura Rejonowa w Rybniku). Jej wystąpienie zatytułowane: „Dziecko w postępowaniu karnym – procedura niebieskiego pokoju” dotyczyło przedstawienia szczególnej procedury przesłuchania nieletnich w postępowaniu karnym, jakim jest wysłuchanie małoletniego w specjalnym pomieszczeniu, tzw. niebieskim pokoju. Na wstępie jednoznacznie podkreśliła błędność stwierdzenia, jakoby dziecko poprzez brak wykształcenia umiejętności zapamiętywania i podatność na wpływ osób dorosłych

nie może być wiarygodnym świadkiem. Obecne badania wskazują bowiem, że już 3-letnie dziecko jest w stanie dostarczyć wiarygodnych i rzetelnych informacji. Dzięki uporowi organizacji społecznych przesłuchanie w przyjaznym pokoju jest obecnie standardem – co do zasady dziecko powinno być przesłuchane w toku sprawy jedynie raz, w obecności psychologa i prowadzącego przesłuchania sędziego, cała czynność jest nagrywana, a także obserwowana (dzięki lustru weneckiemu) przez oskarżyciela, obrońcę i protokolanta. Prowadzący musi pamiętać o dostosowaniu sposobu przesłuchania do wieku i zdolności poznawczych dziecka.

Jako kolejni głos zabrali **Nina Kurpios** oraz **Filip Stepanik** (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie), którzy wygłosili referat pt. „Ochrona praw dziecka w procesie karnym: wyzwania i perspektywy”. Skupili się oni na analizie przepisów ustawy z 9.06.2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich oraz poszczególnych elementów postępowania karnego z udziałem dziecka. W każdym aspekcie zwrócili oni uwagę na szczególną pozycję dziecka w świetle porządku krajowego i międzynarodowego, co wymaga na ustawodawcy i podmiotach stosujących prawo szczególnej ostrożności w procesie stanowienia prawa i wdrażania procedur. Dobro dziecka musi być w tym wypadku priorytetem.

Następnie referat „Dzieciństwo za kratami – sytuacja dzieci przebywających wraz z matką w funkcjonujących przy zakładach karnych domach matki i dziecka” wygłosiła **Maria Giertych** (Uniwersytet Warszawski). Autorka w swoim wystąpieniu opisała tryb możliwości – danej przez ustawodawcę matkom – odbywania kary pozbawienia wolności razem ze swoim dzieckiem. Instytucja ta ma podstawy w teorii przywiązania, sformułowanej przez brytyjskiego psychiatrę Johna Bowlby’ego, opierającej się na założeniu, iż człowiek w początkowych latach życia musi posiadać jeden obiekt dominujący (najczęściej matkę), by później nawiązywać trwałe i zdrowe relacje. Dzieci w domach matki i dziecka działających przy zakładach karnych mogą przebywać co do zasady do 3. roku życia, w szczególnych przypadkach okres ten może zostać wydłużony. Obecnie w Polsce działają 2 takie zakłady. W dalszej części prezentacji prelegentka przedstawiła tryb wnioskowania o umieszczenie w takim miejscu oraz procedury przewidziane dla funkcjonowania takich zakładów. Wskazała także na obecne problemy działania tychże instytucji, wynikające bezpośrednio z zestawienia zapisów Konwencji o prawach dziecka z 20.11.1989 r. oraz Konstytucji RP z 2.04.1997 r., jednocześnie podkreślając rolę domów matki i dziecka jako skutecznego środka wspomagającego resocjalizację osadzonych.

Temat „Dziecko jako świadek na gruncie postępowania karnego” przybliżyła **Martyna Peas** (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie). Autorka zwróciła uwagę na gwarancje ochrony dziecka we wskazanej roli procesowej zawartej w Kodeksie postępowania karnego oraz Konwencji o prawach dziecka z 20.11.1989 r. Swoje rozważania prelegentka oparła również na „Wytycznych dotyczących wymiaru sprawiedliwości w sprawach, w których ofiarami lub świadkami przestępstw są dzieci” przyjętych przez Radę Gospodarczą i Społeczną ONZ aneksem do Rezolucji 2005/20 z 22.07.2005 r. Ich celem była standaryzacja gwarancji procesowych wobec dziecka i określenie standardu minimalnego. Dalsze rozważania miały źródło

w analizie porównawczej wskazanych dokumentów. Uwidoczniły mocne i słabe strony obowiązujących w Polsce standardów dotyczących poszczególnych procedur postępowania karnego.

Jako ostatnie głos zabrały **Paulina Czarnynoga** oraz **Zofia Wielgórska** (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie). W referacie zatytułowanym „Dziecko w barwach błękitu – partycypacja dziecka w procedurze Niebieskiej Karty” wymieniły przyczyny wprowadzenia procedury Niebieskiej Karty. Jednocześnie omówiły mechanizmy powstawania przemocy, przeprowadzając studium psychologiczno-prawne, dążąc do uzasadnienia interwencji właściwych organów państwa w przypadku stwierdzenia dysfunkcji rodziny, której można pomóc poprzez interwencję służb, choćby w postaci wskazanej procedury. W dalszej części referatu autorki opisały tryb założenia Niebieskiej Karty ze szczególnym uwzględnieniem procedury mającej na celu ochronę praw dziecka w tym procesie.

8. Czwarty panel „Dziecko w procedurze cywilnej i administracyjnej”

Ostatni – czwarty – panel konferencji związany był z problematyką uczestnictwa dziecka w procedurze cywilnej i administracyjnej. Role moderatorów pełnili: **Julia Aleksiewicz** oraz **Wiceprezes Koła Naukowego Prawa Konstytucyjnego UKSW Łukasz Sitkowski**.

Jako pierwszy głos zabrał **mgr Mariusz Nowak** (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), który wygłosił referat pt. „Udział dziecka w postępowaniu cywilnym – analiza prawno-porównawcza”. Na wstępie autor wskazał na tendencję do poprawy pozycji dziecka w postępowaniach sądowych w Europie i na świecie, co jest wynikiem związywania się przez państwa międzynarodowymi konwencjami. Następnie omówione zostały zagadnienia dotyczące sposobu implementacji norm prawa międzynarodowego w poszczególnych państwach. Panelista zaprezentował występujące na świecie modele regulujące pozycję dziecka jako świadka w postępowaniu. Na koniec podkreślił, że prawa dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem prawa do wysłuchania, są w Polsce zasadniczo przestrzegane, jednakże wymagają dopracowania. Przedstawił również postulaty zmian, których celem byłoby wzmocnienie ochrony prawnej dziecka.

Jako kolejny referat pt. „Reprezentacja *nasciturusa* w postępowaniu spadkowym” wygłosiła **mgr Joanna Karolina Kozłowska** (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie). Na początku zapoznała ona uczestników z rzymską genezą instytucji *nasciturus*. W następnej kolejności analizie poddane zostały, istotne z punktu widzenia omawianej problematyki, normy prawa międzynarodowego, m.in. Konwencji o prawach dziecka z 1989 r. Jednocześnie wskazano na brak zdefiniowania w Konwencji momentu, w którym dany podmiot może być już uważany za dziecko i korzystać z ochrony. Przedstawione zostały właściwe regulacje prawa krajowego, które odnoszą się do pojęcia „dziecka”. Omówiono tytułowe zagadnienie reprezentacji

nasciturusa w postępowaniu spadkowym, w szczególności prawa i obowiązki kuratora oraz sposób wyboru osoby pełniącej tę funkcję.

„Przebieg wysłuchania dziecka w postępowaniu o rozwód z orzekaniem o winie” to temat referatu wygłoszonego przez **mgr inż. Dominikę Pacoche-Szczerbak** (Uniwersytet Śląski w Katowicach). Na wstępie panelistka podkreśliła brak uniwersalnej definicji pojęcia „dziecko” w systemie prawnym. Następnie poruszyła problematykę szkodliwości rozwodu i jego wpływu na stan psychiczny oraz emocjonalny dziecka, jak również na jego rozwój i socjalizację. Jako kolejne omówione zostały istotne zagadnienia procesowe, tj. wysłuchanie dziecka w postępowaniu o rozwód (m.in. sposób przeprowadzenia wysłuchania, instytucja „niebieskiego pokoju”), rozumienie pojęcia „dobro dziecka”, udział biegłego sądowego przy wysłuchaniu dziecka, a także zakazy i ograniczenia związane z uczestnictwem dziecka w postępowaniu o rozwód. Na koniec autorka wskazała na konieczność lepszego przeszkolenia sędziów rodzinnych w zakresie psychologii.

Jako przedostatnia głos zabrała **Julia Starybrat** (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie), która przedstawiła referat zatytułowany „Ustawa antyprzemocowa a dobro dziecka – analiza wybranych instytucji”. Omówione zostały nowelizacje tzw. ustawy antyprzemocowej oraz niektórych innych ustaw z 2020 i 2023 r. m.in. w zakresie podmiotów uprawnionych do ochrony, zakresu stosowania ustawy w nowym brzmieniu, definicji legalnych, modyfikacji dostępnych środków ochrony (np. nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zamieszkiwanego lokalu, zakaz zbliżania się do mieszkania) oraz przesłanek ich zastosowania (m.in. zagrożenie życia lub zdrowia). Autorka wskazała również na dodanie do Kodeksu karnego przestępstwa zmuszenia do zawarcia związku małżeńskiego, wzmocnienie ochrony ofiar w Kodeksie postępowania karnego (np. instytucja przyjaznych przesłuchań) oraz wprowadzenie wymogu szkoleniowego dla sędziów w przedmiocie wysłuchania osób dotkniętych przemocą. Na końcu podkreślona została rola zasady dobra dziecka przy wykładni przepisów regulujących instytucje, których celem jest ochrona dzieci.

Ostatni referat, pt. „Dziecko w procedurze administracyjnej – zagadnienia wybrane”, został przedstawiony przez **Jakuba Sychowca** (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie). Na wstępie autor zwrócił uwagę, że obecne regulacje Kodeksu postępowania administracyjnego przyznają dziecku zdolność administracyjnoprawną, tzn. może być ono podmiotem ważnie przeprowadzonego postępowania administracyjnego. Drugie zaprezentowane zagadnienie dotyczyło tego, że dziecko ma możliwość bycia świadkiem. W tym zakresie omówiona została problematyka szerokiego rozumienia pojęcia „dowodu”, zasady prawdy obiektywnej oraz zakazów dowodowych. Referujący wskazał, że w obowiązującym stanie prawnym dziecko może być świadkiem w postępowaniu, jeżeli jest zdolne do spostrzegania i komunikowania swoich spostrzeżeń. Zdolność ta jest natomiast oceniana przez organ. Trzeci i ostatni poruszany problem to możliwość doręczenia pisma procesowego za pośrednictwem dziecka jako podmiotu doręczającego zastępczo – na tle pojęcia „dorosły domownik”.

9. Podsumowanie

Konferencję zakończył Wiceprezes Koła Naukowego Prawa Konstytucyjnego UKSW Łukasz Sitkowski. Złożył on podziękowania organizatorom konferencji, tj. Kołu Naukowemu Prawa Karnego Procesowego WPiA UKSW i Kołu Naukowemu Prawa Konstytucyjnego UKSW oraz partnerom konferencji: Ministrowi Edukacji i Nauki dr. hab. Przemysławowi Czarnkowi, prof. KUL, Sekretarzowi Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Michałowi Wosiowi, Rzecznikowi Praw Obywatelskich dr. hab. Marcinowi Wiąckowi, prof. UW, Dyrektorowi Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości dr. hab. Marcinowi Wielcowi, prof. UKSW, Prorektorowi ds. Studenckich i Kształcenia Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie dr. hab. Annie Fidelus, prof. UKSW, Dyrektorowi Instytutu Nauk Prawnych Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie dr. hab. Arturowi Kotowskiemu, prof. UKSW, Przewodniczącej Zarządu Samorządu Doktorantów UKSW mgr lic. Marioli Pirek, Przewodniczącej Zarządu Samorządu Studentów UKSW Aleksandrze Radwańskiej, a także Izbie Adwokackiej w Warszawie, Sekcji Praktyków Prawa Okręgowej Rady Adwokackiej w Warszawie, Sekcji Praw Dziecka przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Warszawie, Akademii Liderów Sprawiedliwości, Wydziałowi Prawa i Administracji UKSW, Wydziałowej Radzie Studentów Wydziału Prawa i Administracji UKSW oraz Wydawnictwu C.H.Beck.

Konferencja stworzyła możliwość wymiany poglądów na temat pozycji procesowej dziecka. Organizatorzy zapewnili o dalszej współpracy polegającej na rozwoju debaty naukowej na temat statusu procesowego dziecka. Zaprosili również do udziału w kolejnej edycji konferencji.